

HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Haukilahden ostoskeskuksen rakennushistoriaselvitys

ISBN: 978-952-7430-62-0 (PDF, pieni resoluutio ja saavutettava)
978-952-7430-63-7 (PDF, pieni resoluutio ja suojattu)
978-952-7430-64-4 (PDF, suuri resoluutio)

Tilaaaja: YIT

Tekijä: Saatsi Arkkitehdit Oy
Emilia Saatsi, Pekka Saatsi, Aino Salo
pekka@saatsi.fi | 040 5955933 | www.saatsi.fi

Valmistunut: 10.11.2023

Kansikuva: Kuvaaja tuntematon, Espoon kaupunginmuseo

Kuvat: Saatsi Arkkitehdit Oy, ellei toisin mainittu

SAATSIT ARKKITEHDIT
HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

SISÄLTÖ

TAUSTA

5 Johdanto

6 Perustiedot

7 Kaavatilanne

8 Rakennusperintö ja tehdyt inventoinnit

9 Kohde kaupunkikuvassa

9 Haukilahden kaupunginosa

RAKENNUSHISTORIA

11 Rakentamisen lähtökohtia

11 Haukilahti ennen 1930-lukua

12 Kohti 1960-lukua pientaloasutus tihenee

13 Rakennuttaminen

13 Ostoskeskuksen tontti

15 Arkkitehti Jaakko Laapotti (1931–2017)

17 Ostoskeskuksen käyttäjät

18 Arkkitehtuuri

18 Ostoskeskus typologiana

19 Massoittelu

20 Julkisivuarkkitehtuuri

21 Rakennusaineet ja -tekniikka

22 Toteutumattomia suunnitelmia

23 Muutosvaiheet

23 Ulkoasu

23 Sisätilat

24 Rakennusluvan alaiset muutokset

NYKYTILA

27 Ulkoasu

27 Julkisivut

36 Sisätilat

36 Toimistohuoneisto

36 Ravintola

37 Kauneushoitola

38 Anniskeluravintola

38 Parturiliike

39 Kellari

41 Kaupunkikuva

41 Kauppakeskus Länsiviitta (1990)

JOHTOPÄÄTÖKSET

43 Erityispiirteet

43 Maisema ja kaupunkikuva

44 Rakennustyyppi ja arkkitehtuuri

45 Historiallisuus

46 Arvot

46 Harvinaisuus

46 Tyypillisuus

46 Edustavuus

46 Alkuperäisyys

46 Historiallinen todistusvoimaisuus

46 Historiallinen kerroksisuus

LÄHTEET

Valintamyymälän avajaiset Haukilahden ostoskeskussa vuonna 1963. Äärimmäisenä oikealla Karin Bergman, "asiakas numero kaksi". Espoon kaupunginmuseo.

TAUSTA

SAATESI ARKKITEHDIT
HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

JOHDANTO

Selvityksen kohteena on vuonna 1962 valmistunut ostoskeskus. Kohde sijaitsee Haukilahden kaupunginosassa, Espoossa Suur-Tapiolan alueella. Rakennus sijaitsee Haukilahtea halkovan Haukilahdenkadun keskivaiheilla. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Jaakko Laapotti.

Rakennus on alusta alkaen toiminut liikerakennuksena ja sen omistaa Haukilahden Ostoskeskus Oy. Käyttäjät liiketiloissa ovat vaihdelleet vuosien varrella useaan otteeseen.

Haukilahden ostoskeskuksen kunto on monilta osin huono, ja rakennus on laajojen korjausten tarpeessa. Kiinteistön omistajan laadituttamien selvitysten perusteella on päädytty tutkimaan vaihtoehtoa, jossa kohde-rakennus purettaisiin uudisrakentamisen tieltä. Asemakaavamuutosta valmistellaan.

Tämän selvityksen tarkoituksena on selvittää rakennuksen arvot asemakaavatyötä varten. Selvityksessä dokumentoidaan kohde, tuodaan esiin sen arkkitehtonisia ominaispiirteitä ja arvioidaan niitä suhteessa valmistusaikansa rakennustapaan.

Selvityksen lähteenä on käytetty Espoon rakennusvalvonnan aineistoja sekä 19.9.2023 tehdyn kenttäkäynnin havaintoja. Kiitos yhteistyöstä Espoon kaupungin asemakaava-arkkitehdille Hanna Kiemalle ja Espoon kaupunginmuseon Maaret Louhelaiselle ja Jyri Viljalle.

Porvoossa 10.11.2023,

Emilia Saatsi
arkkitehti SAFA
maisema-arkkitehti

Pekka Saatsi
arkkitehti SAFA

Perustiedot

Kiinteistötiedot

Osoite	Ukkohauentie 9, 02170 Espoo
Rakennuksen nimi	Haukilahden ostoskeskus
Kiinteistötunnus	49-14-81-5
Omistaja	Haukilahden Ostoskeskus Oy

Haukilahden ostoskeskus

VTJ-PRT	1023964509
Käyttötarkoitus	Liike- ja tavaratalot, kauppa- keskukset
Arkkitehti	Jaakko Laapotti
Valmistumisvuosi	1962
Kerrosala	645 m ²
Tilavuus	1955 m ³
Kerrosluke	1

2 Rakennuksen sijainti Haukilahdessa 1:5000.
Pohjakarttana vuoden 2022 ortoilmakuva.
Espoon karttapalvelu.

Kaavatilanne

Asemakaava

Ennen vuotta 1963 Espoossa kaavoittamisesta oli vastannut maanomistaja. Espoon tultua kauppalaksi kunnan asemakaavalautakunta tilasi arkkitehti Risto Sammal-korvelta Olarin alueen ensimmäisen rakennuskaavan, johon myös Haukilahti kuului. Kaavaluonnos valmistui tammikuussa 1964 ja kauppalanvaltuusto hyväksyi sen vuonna 1965. Kaava jäi kuitenkin sisäasiainministeriössä vahvistamatta, koska tielaitos halusi kaavaehdotuksesta poiketen Haukilahdenkadusta moottorikadun. Vuonna 1969 valmistunut päivitetty asemakaavaluonnos olisi sallinut ostoskeskuksen purkamisen. Lopulta Haukilahden ensimmäinen asemakaava vahvistettiin sisäministeriössä toukokuussa 1974. Kaavan oli laatinut arkkitehti Olavi Murto, ja kaava käsitti lähes koko Haukilahden alueen.¹

Tällä hetkellä voimassa oleva asemakaava on ympäristöministeriössä helmikuussa 1988 vahvistettu Haukilahden keskuksen asemakaavamuutos. Kiinteistö on merkitty *liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi* (K).

Asemakaavamuutosta valmistellaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaavan valmisteluaineisto ovat olleet nähtävillä Espoon kaupunkisuunnittelun toimesta 23.1.2023 – 21.2.2023. Asemakaavamuutos sallisi ostoskeskuksen purkamisen.

¹ Laapotti 2006, 52–54.

Yleiskaava

Espoon eteläosien vuonna 2010 voimaan tullessa yleiskaavassa Haukilahden ostoskeskus on merkitty *keskustatoimintojen ja lähipalvelujen alueeksi* (C). Kaavamerkinnän mukaan "alueelle saa osoittaa keskustaansoveltuvaa asumista sekä hallinto-, toimisto-, palvelu-, koulutus- ja myymälätiloja. Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä."²

Maakuntakaava

Uusimaa-kaava 2050 -maakuntakaavassa Haukilahden alue on merkattu taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeksi. Lisäksi Haukilahden asuntoalue on merkattu *kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi*. Ostoskeskus rajautuu alueen ulkopuolelle.

Haukilahden asuntoalueeseen kuuluu "1960-luvun asuinalue, jossa mm. aikansa merkittävimpiä asuntoarkkitehtuurin edustajia on Jaakko Laapotin suunnittelema atriumtaloalue vuodelta 1961. Alueen maamerkinä on kauas näkyvä Haukilahden vesitorni vuodelta 1968."³

Haukilahden alueen maakuntakaava on tullut voimaan osana Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaa 25.8.2020.⁴

² Espoon eteläosien yleiskaava 2030, hyväksytty valtuustossa 7.4.2018 ja tullut voimaan 2010..

³ Missä maat on mainioimmat, 2022.

⁴ Helsingin seudun vaihemaakuntakaava, tullut voimaan 25.8.2020.

³ Ote voimassa olevasta asemakaavasta 1:2000. Espoon karttapalvelu.

Rakennusperintö ja tehdyt inventoinnit

Ostoskeskus on inventoitu osana Aalto-yliopiston laatimaa selvitystä Espoon ostoskeskukset vuodelta 2011. Selvityksessä on esitelty yleinen luonnehdinta ostoskeskuksen arkkitehtuurista sekä rakennuksen vaiheista, mutta kohdetta ei ole arvotettu.

Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen vuonna 2017 laatimassa selvityksessä Tapiolan suuralueen ostoskeskukset Espoon kaupunginmuseon intendentti Jyri Vilja on todennut rakennuksen arvoista seuraavasti:

"Rakennus on säilyttänyt alkuperäisyytensä hyvin, mutta sen yhteys ympäristöönsä on nykyisin hämärtynyt. Levennetty Haukilahdenkatu ja sitä reunustava kevyenliikenteen väylä ovat pienentäneet edustan aukioita ja muuttaneet maaston korkeusasemia siten, että ostoskeskus jää osin katutason alapuolelle. Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan Haukilahden vanhalla ostoskeskuksella on kulttuurihistoriallista arvoa olennaisen osana kaupunginosan historiallista identiteettiä. Rakennuksella on myös arkkitehtonista ja rakennushistoriallista arvoa osana arkkitehti Jaakko Laapotin tuotantoa sekä rakennustyyppinsä hyvin säilyneenä edustajana. Kaupunginmuseo esittää että alueen tulevassa kehittämisessä otetaan yhdeksi lähtökohdaksi rakennuksen säilyminen ja sen kaupunkikuvallisen ja toiminnallisen aseman kohentaminen."⁵

Haukilahden ostoskeskus on inventoitu osana Espoon ostoskeskusten inventointia vuodelta 2021. Inventoin-

5 Tapiolan suuralueen ostoskeskukset 2017, 5.

nissa viitataan vuoden 2017 arvotukseen, eikä uuden arvon arvioita ole tehty.

Suojelutilanne

Voimassa olevassa asemakaavassa ei ole rakennusta koskevia suojelumerkintöjä tai -määräyksiä.

4 Rakennus valokuvattuna vuoden 2017 Tapiolan suuralueen ostoskeskukset -julkaisussa sivulla 5. Rakennuksen kunnossa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Sen sijaan yrittäjät ovat vaihtuneet.

KOHDE KAUPUNKIKUVASSA

Haukilahden kaupunginosa

Haukilahti (ruots. *Gäddvik*) on Espoon kaupunginosa, joka kuuluu Suur-Tapiolan suurpiiriin. Kaupunginosa sijaitsee Suomenlahden rannalla Espoon eteläosassa.

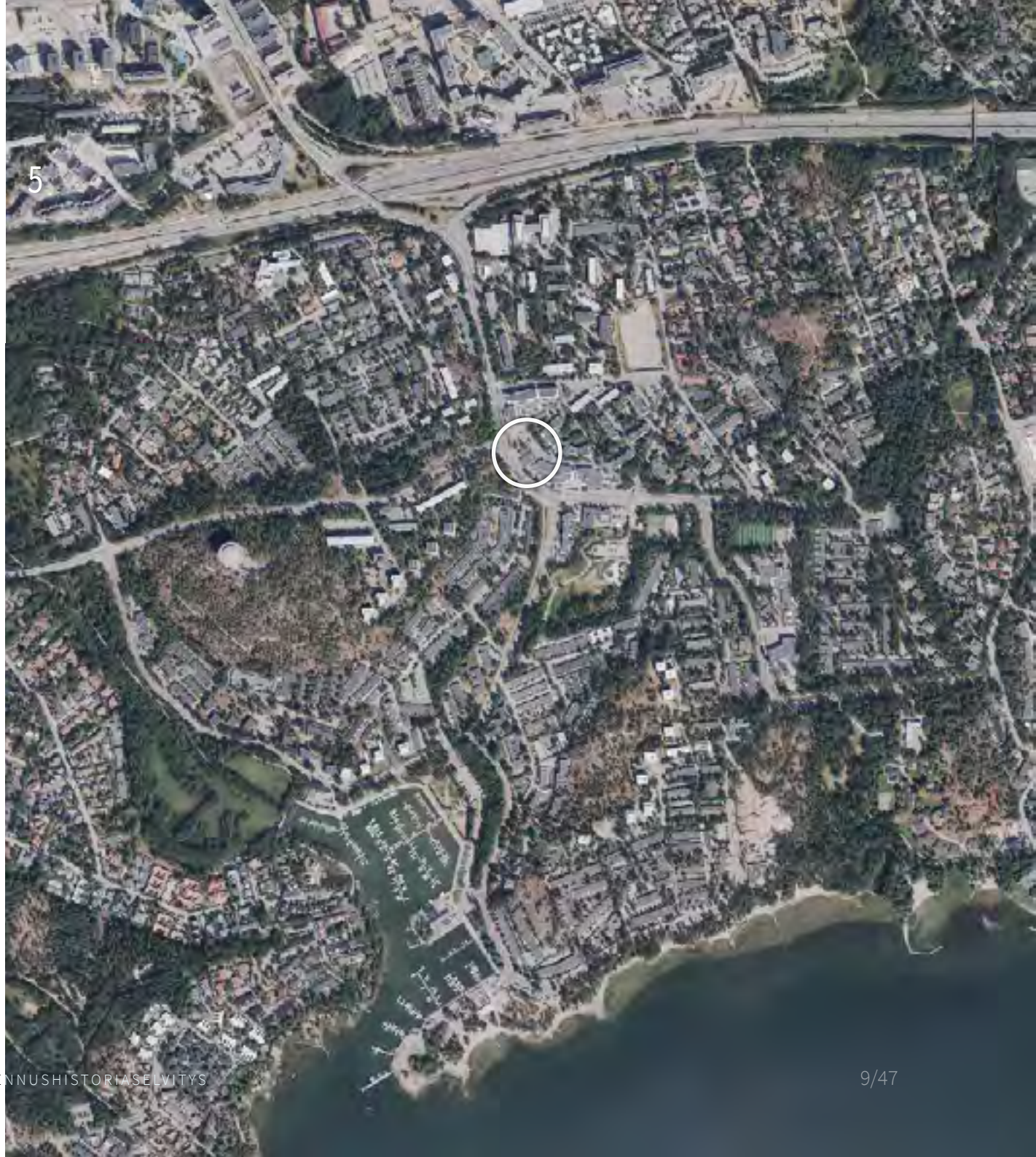
Pohjoisessa Haukilahtea rajaa Länsiväylä-niminen moottoritie, lännessä Haukilahden satama-altaaseen laskeva kaupunkipuro *Gräsanoja* ja etelässä Haukilahden vesialue. Haukilahti sijaitsee Matinkylän ja Westendin välissä. Länsiväylän toisella puolella sijaitsee Niittykumpu.

Kaupunginosan tunnetuimpia maamerkkejä on vuonna 1968 käyttöön otettu Haukilahden vesitorni. Lisäksi Haukilahdessa on suosittu venesatama.

5 Ilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2021. 1:10000.
Ortokartta 2021 HSY. Espoon karttapalvelu.

SAATSI ARKKITEHDIT
HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

RAKENNUSHISTORIA

SAATSI ARKKITEHDIT
HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

6 Viistoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2017. Kuvattu etelästä. Kohderakennus ympyröity. Espoon karttapalvelu.

RAKENTAMISEN LÄHTÖKOHTIA

Haukilahti ennen 1930-lukua

Haukilahden alue kuului aikanaan Gräsan kartanoon eli Gräsagårdin kylään. Gräsa oli Espoon ainoa rälssi eli aatelisten omistama ja veroista vapautettu tila. Raaseporin läänin maakirjassa on vuonna 1540 mainittu Geddeuikin kylä eli Gäddevikin yksittäistalo, joka sijaitsi Haukilahden itärannalla. Kylä lienee autioitunut pian merkinnän jälkeen, ja talon alue oli asuttamattomana 1700-luvun puoleen väliin asti, jolloin alueelle rakennettiin Gäddevikin torppa. 1700-luvulla torppia perustettiin Gräsan kartanon takamaille lisää, vaikka Haukilahden alue oli luonnonmuodoiltaan ja maaperältään vaikeasti hyödynnettävissä.⁶

1800-luvun loppupuolella varakkaat helsinkiläiset alkoivat rakentaa kesähuviloitaan Haukilahden alueelle. Mellstenin niemeen tehtiin laituri säännöllistä laivaliikennettä varten. Haukilahti kehittyi muuta Espoota hitaammin huonojen liikenneyhteyksien vuoksi Helsinkiin ja muualle Espooseen. Haukilahteen kuljettiin 1930-luvulle asti laivalla, kunnes vuonna 1938 valmistui Jorvaksentie (nykyinen Länsiväylä).⁷

⁶ Tarjanne 2006, 44.

⁷ Tarjanne 2006, 47.

7 Ote Helsingin maanmittauslaitoksen topografiakartasta vuodelta 1932. Meren rantaan on muodostunut huvila-asutusta. Nykyinen ostoskeskuksen sijainti merkattu. 1:20000. Maanmittauslaitos.

Kohti 1960-lukua pientaloasutus tihenee

Espoon kehitystä ohjasi 1940-luvulta merkittävä väestönkasvu. Suomessa oli valloilla muuttoliike maalta kaupunkeihin, ja Espoo sai osansa pääkaupungin veto-voimasta. Toisen maailmansodan aikaisen suvantovaiheen jälkeen rakentaminen käynnistyi uudelleen, ja uusi Jorvaksentie kiihdytti Etelä-Espoon rakentamista entisestään. Haukilahdessa 1930-luvulla syntyneitä palstoja lohkottiin pienimmiksi pientalopalstoiksi yksityisesti. Uudenmaan lääninhallitus määräsi Haukilahteen rakennuskiellon toukokuussa 1950 rakennuskaavan laatimista varten, jonka jälkeen rakentamista jatkettiin poikkeuslupien turvin.⁸

1960-luvulle tultaessa Haukilahden rakennettujen alueiden rakennustehokkuus oli vielä melko matala. Pientalopalstojen rakennuskanta koostui yleensä yhdestä pientalosta ja mahdollisista talousrakennuksista. Rivitai kerrostaloja ei ollut vielä rakennettu.⁹

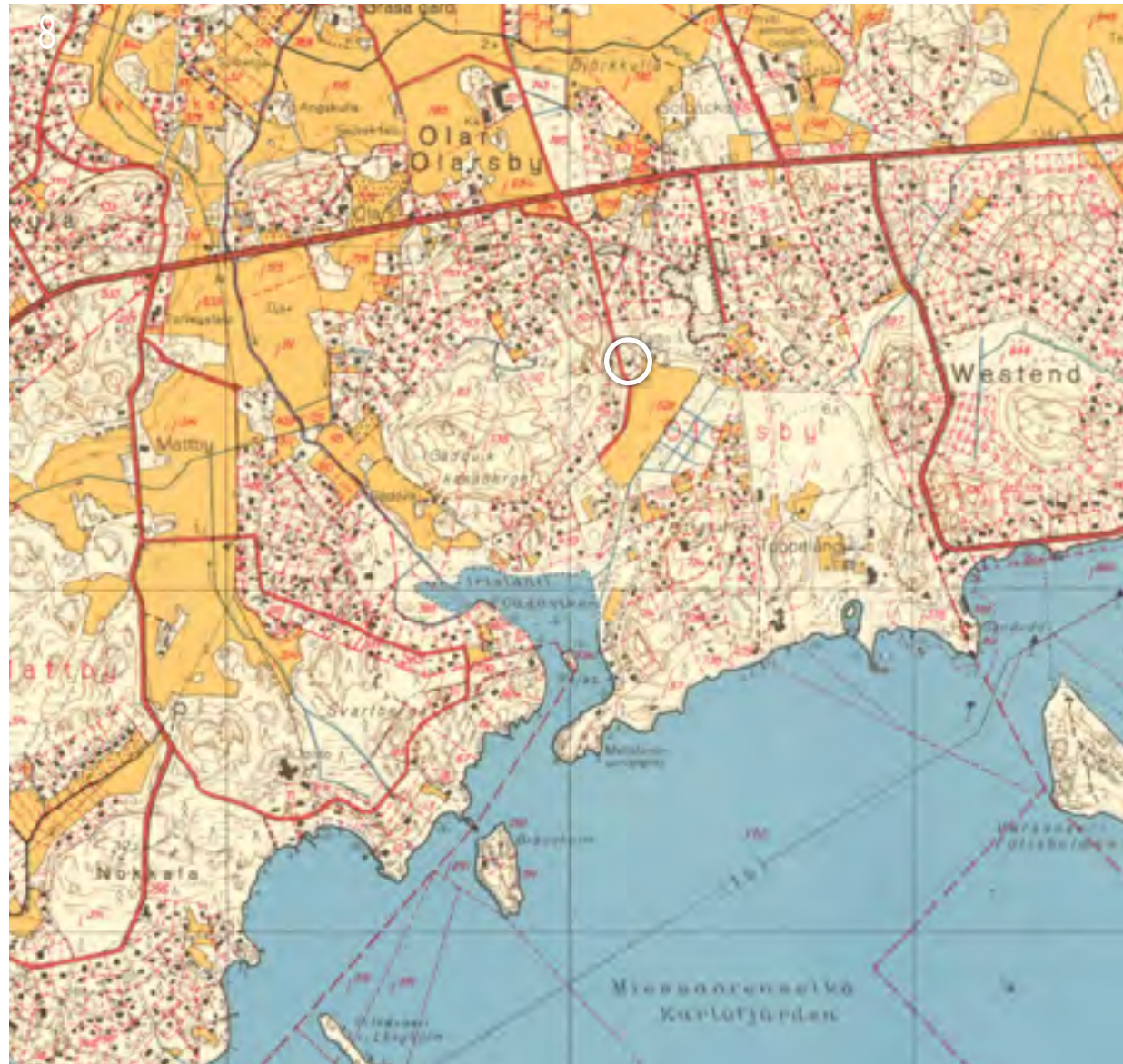
Rakentaminen tapahtui 1960-luvun alussa pienten yrittäjien toimesta tontti kerrallaan. Mitään aluerakentamiseen rinnastettavaa laajempaa liikehdintää Haukilahdessa ei tapahtunut. Tämän vuoksi rakennukset olivat yksilöllisiä ja vaihtelevia arkkitehtuuriltaan.¹⁰

8 Tarjanne 2006, 49–50.

9 ibid.

10 Laapotti 2006, 62.

8 Ote Helsingin maanmittauslaitoksen peruskartasta vuodelta 1960. Erityisesti Jorvaksentien eteläpuolelle on muodostunut uutta pientaloasutusta. Nykyinen ostoskeskuksen sijainti merkattu. 1:20000. Maanmittauslaitos.

RAKENNUTTAMINEN

Ostoskeskuksen tontti

Haukilahden ostoskeskuksen tontilla sijaitsi vuonna 1938 valmistunut maalariliikkeen omistaja Hugo ja Lydia Bodön perheen asuintalo. Rakennusalue kuului Pattisten tilaan. Haukilahden ostoskeskuksen tuleva rakennuttaja rakennusmestari Oskari Rafael Koskinen osti ostoskeskuksen maa-alueen maalarimestari Bodöltä toukokuussa 1961. Vielä vuoden 1956 ilmakuvasa näkyvä Bodön asuintalo purettiin todennäköisesti pian kauppojen jälkeen.¹¹

9 Bodön perhe kahvihetki Bodön lehtimajassa. Kuva vuodelta 1944.
Espoon kaupunginmuseo.

¹¹ Tarjanne 2006, 52; Juutilainen & Melkko 2006, 20.

10 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 1956. 1:2000.
Tulevan ostoskeskuksen paikalla on yhä Bodön perheen
asuintalo.
Maanmittauslaitos.

11 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2023. 1:2000.
Maanmittauslaitos.

Arkkitehti Jaakko Laapotti (1931–2017)

Vuonna 1931 Antreassa syntynyt Jaakko Laapotti varttui Kuopiossa, ja kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1952 Kuopion lyseosta. Laapotti valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1960. Opiskeluaikanaan hän työskenteli Tuomas Väyrysen, Keijo Petäjän, Toivo Korhosen ja Viljo Revellin arkkitehtitoimistoissa ja Korhosen toimistossa vielä vuoden valmistumisensa jälkeen. Oman toimistonsa hän perusti arkkitehtivaimonsa Kaarinan kanssa vuonna 1961.¹²

Laapotti tuli tunnetuksi erityisesti asuntoarkkitehtuuristaan. Haukilahteen Laapotti suunnitteli useita atriumtaloja 1960-luvun alkupuoliskolla, muun muassa asunto-osakeyhtiö Bergåsan atriumtalot (1962) yhdessä Toivo Korhosen kanssa. Muita Laapotin tunnettuja asuinkehteitä ovat Toivo Korhosen kanssa yhdessä suunnitellut asunto-osakeyhtiö Tonttukallion atriumtalot (1959) Espoon Tontunmäessä ja yksityistalo Korhonen (1960) Helsingissä.

Haukilahdessa Jaakko Laapotin arkkitehtuuria on nähtävillä laajasti. Neljästä kerrostalosta muodostuva asunto-osakeyhtiö Haukitanner (1982–1983) muodostaa taustan Haukilahden uudemmalle ostoskeskukselle (1990) vanhan ostoskeskuksen vieressä.

Asuinrakentamista

- As.oy Tonttukallion atriumtalot, Espoo (1959)
- Yksitystalo Korhonen, Helsinki (1960)
- As.oy Bergåsan atriumtalot, Haukilahti (1962)
- As.oy Hauenhampaan atriumtalot, Haukilahti (1963)
- As.oy Ukkohauen atriumtalot, Haukilahti (1965)
- As.oy Haukitannerin kerrostalot (1983)
- As.oy Westendinportin kerrostalot, Espoo (1989)
- Jokiniemen opiskelija-asunnot, Vantaa (1989)

Muita merkittäviä kohteita

- Ounasvaaran motelli, Rovaniemi (1968)
- Lauritsalan kirkko, Lappeenranta (1969)
Toivo Korhosen kanssa
- Hotelli Rosendahl, Tampere (1977)
Martti Kukkosen kanssa
- Toimistotalo Fabianinkatu 10, Helsinki (1977)
- Kouvola keskuskirkko, Kouvola (1978)
- Kokouskeskus Valkea talo, Helsinki (1987)
- Haukilahden kauppakeskus Länsiviitta, Espoo (1990)
- VLT:n lehtitalo, Västerås, Ruotsi (1993)

12 As.oy Bergåsa kuvattuna lännestä. Rivitalo sijaitsee Haukilahdessa osoitteessa Rantapolku 2. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

13 As.oy Bergåsan atriumtaloissa on käytetty monia myös kohderakennuksessa toistuvia arkkitehtonisia aiheita, voimakkaat horisontaalilinjat sekä yksinkertaistettu väripaletti. Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

¹² MFA: Jaakko Laapotti; HS 27.11.2017.

14 As.oy Hauenhammas. Säynäväkuja 4.
Suunnittelija Jaakko Laapotti.
Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

15 As.oy Ukkohauki. Haukitie 8.
Suunnittelija Jaakko Laapotti.
Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

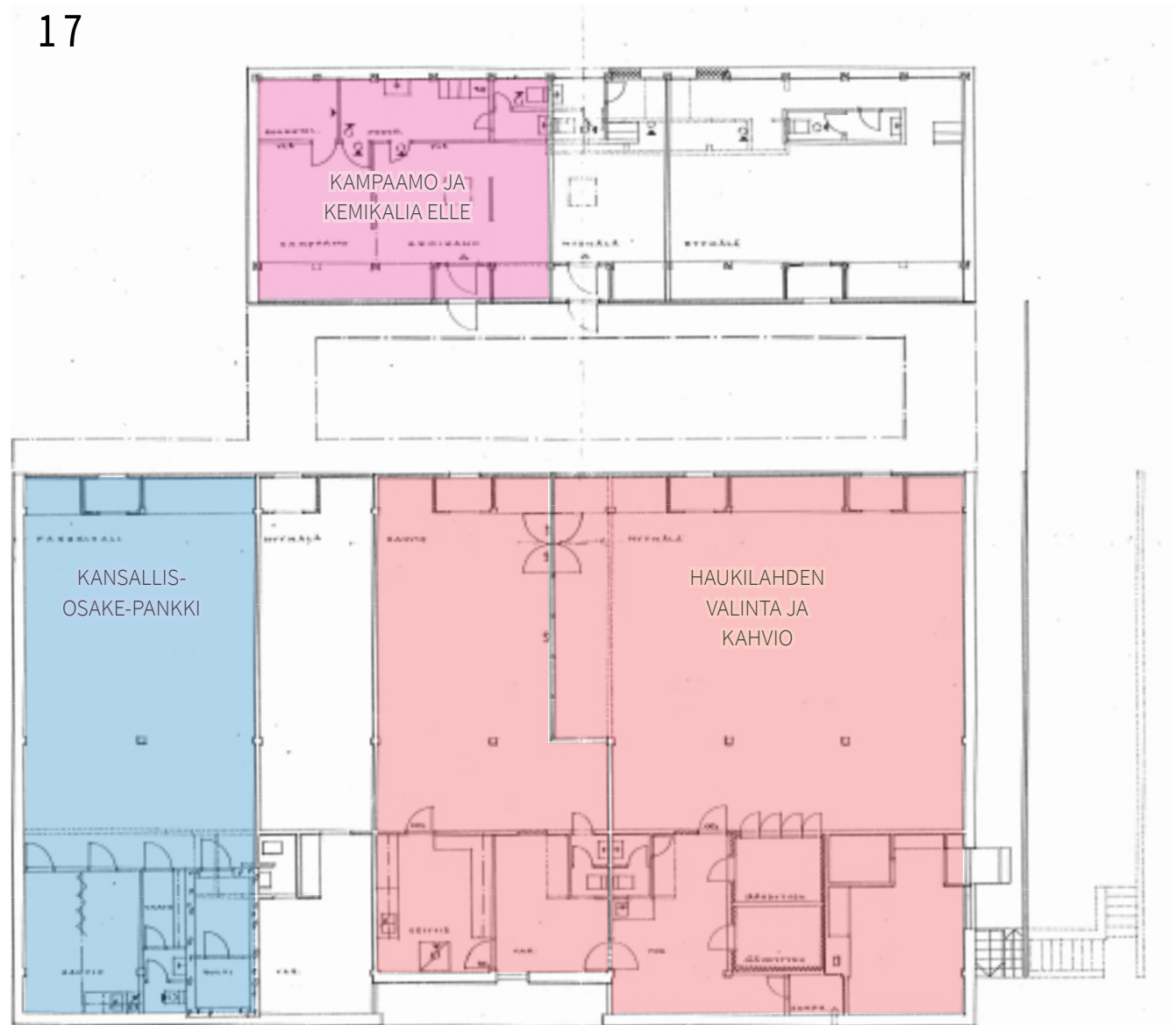

16 As.oy Ukkohauki. Haukitie 8.
Suunnittelijat Jaakko Laapotti ja Toivo Korhonen.
Jyri Vilja. Espoon kaupunginmuseo.

Ostoskeskuksen käyttäjät

Vastavalmistuneessa ostoskeskuksessa aloittivat Kansallis-Osake-Pankin konttori, kauppias Kiviojan perustama Haukilahden valinta, kangaskauppa Haukilahden Tekstiili, Haukilahden Kirja ja Paperi sekä Kampaamo Elle. Vuonna 1964 Haukilahden valinnan tilalla aloitti Valintamyymälä Holm. Vuonna 1964 ostoskeskuksessa toimi myös Kallen Valinta ja Baari.

17 Kaaviokuva ostoskeskuksen liikkeistä avausvuonna 1962. Kangaskaupan ja paperikaupan liikkeiden sijainnit ovat tuntemattomat. Alla vuodelle 1962 päivätty muutospiirustus 1. kerros, 1:200.

ARKKITEHTUURI

Ostoskeskus typologia

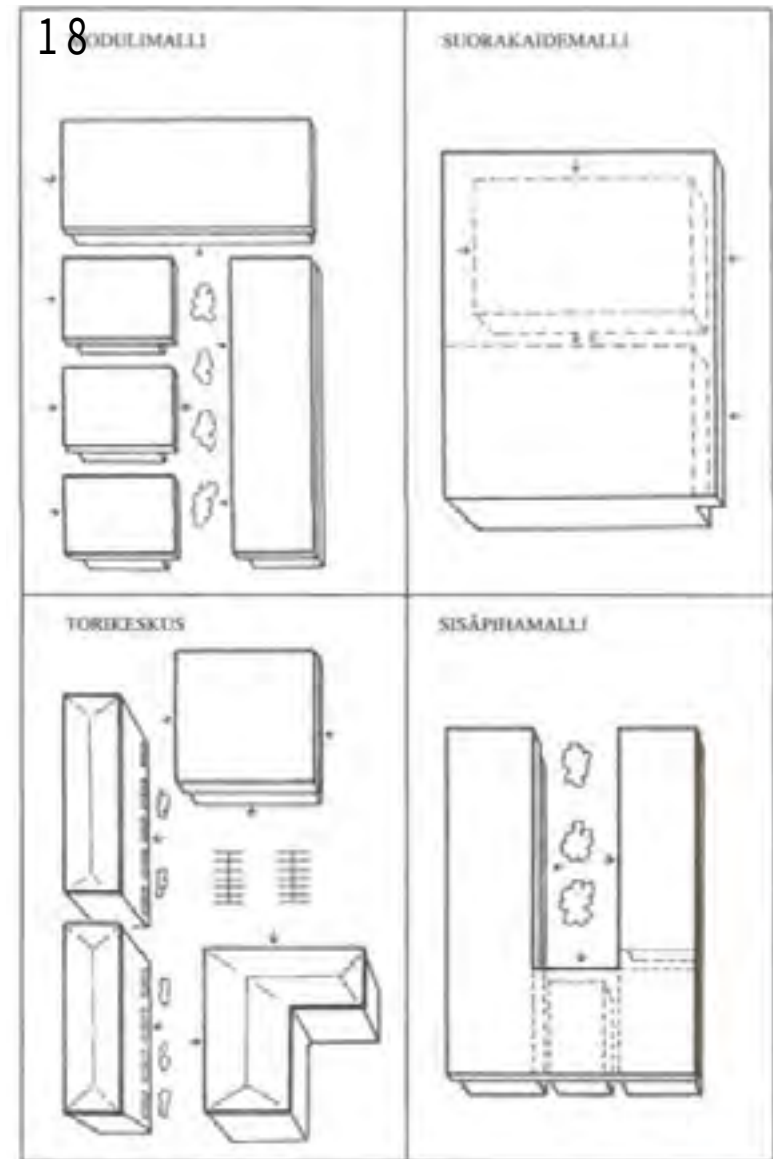
Ostoskeskuksen rakennustyyppi syntyi Suomeen 1950-luvun lopulla. Ostoskeskukset olivat lähtökohtaisesti pienehköjä yksikerroksisia rakennuskokonaisuuksia, jotka erottuivat ympäröivistä kerrostalolähiöistä matalana, ihmisen mittakaavaan sopivina oleskeluympäristöinä. Ostoskeskuksen tyyppi-aihteita ovat aukiot ja katokset.

Ari Luukinen ja Tuomas Santasalo ovat luokitelleet ostoskeskukset julkaisussaan Vanhojen ostoskeskusten kaupallinen kehittäminen (1990) neljään tyyppiin: moduulimalli, suorakaidemalli, torikeskus ja sisäpihamalli.¹³

Suorakaidemalli aukeaa suureksi osaksi ulospäin ja sen keskellä sijaitsevaan käytävään, jos sellainen on. Haukilahden ostoskeskus edustaa suorakaidemallia.

Moduulimallissa keskusaukiota tai sisäpihaa kehystää usea pienehkö liikerakennus. Rakennusten osien, moduulien väliset kävelytiet ovat joko kattamattomia tai osin katettuja. Torikeskustyyppissä on yksi tai useampi rakennus kaupallisia palveluja tarjoavana alueena. Yleensä jokainen rakennus on oma kiinteistöyhtiönsä. Sisäpihamallissa liiketilat aukeavat torille tai aukiolle. Rakennusten ulospäin antavat julkisivut ovat umpinaisia, eikä niissä ole yleensä sisäänkäyntiä liiketiloihin.

¹³ Luukinen & Santasalo 1990, 22–23.

18 Ostoskeskusten tyytit esiteltynä Ari Luukisen ja Tuomas Santasalon julkaisussa Vanhojen ostoskeskusten kaupallinen kehittäminen (1990) sivulla 24.

Massoittelu

Haukilahden ostoskeskuksen massoittelu on yksinkertaista ja selkeää. Rakennus koostuu kahdesta rakennusmassasta, joiden välissä kulkee osittain katettu keskuskäytävä. Rakennusmassoja yhdistää kattorakenne. Keskuskäytävän katteessa on suuri valoaukko, joka valaisee käytävää hyvin. Myymälätilat aukeavat ainoastaan keskikäytävälle muiden julkisivujen sijaan. Rakennuksessa on yksi maanpäällinen kerros sekä yksi osittainen kellarikerros. Kellarikerroksessa sijaitsevat tekniset tilat.

Pohjoisempi rakennusmassa on merkittävästi eteläistä massaa pienempi. Rakennuksen länsipuolelle, rakennusmassojen kainaloon muodostuu pieni aukio. Aukiolta on käynti Haukilahdenkadulle. Rakennuksen alkuperäisenä pääjulkisivuna on toiminut Haukilahdenkadun puoleinen julkisivu, joka on palvellut erityisesti jalankulkijoita. Rakennuksen Ukkohauentien puoleinen julkisivu on puolestaan autolla saavutettavissa.

19 Ostoskeskuksen pääjulkisivu on auennut Haukilahdenkadulle. Haukilahden kadun tielinjausta on kuitenkin myöhemmin muutettu ja korotettu merkittäväksi, jonka vuoksi ostoskeskus ei ole yhteydessä ympäristöönsä alkuperäisellä tavalla. Kuva syyskuulta 2023.

20 Rakennuksen Ukkohauentien puoleinen julkisivu toimii nykyisenä pääjulkisivuna käytön kannalta, sillä rakennus on tavoitettavissa Ukkohauentieltä autoillen. Tästä suunnasta lähestyttäessä julkisivu on kuitenkin hieman suljetumpi. Kuva syyskuulta 2023.

Julkisivuarkkitehtuuri

Haukilahden ostoskeskus noudattaa ulkoasultaan 1960-luvulla vakiintunutta standardia, jossa ostoskeskuksella on tasakatto sekä lasiteräsjulkisivut. Ostoskeskuksen lasipinta-ala keskittyy keskikäytävälle. Rakennuksen ulkoreunoja kiertää ylänauhaikkuna. Alkuperäisessä arkkitehtuurissa valomainoksia on sijoitettu rakennuksen ulkojulkisivujen räystäsotsaan.

Rakennus on 1960-luvulle ominaisen konstruktivistinen. Tasajakoinen ja moduulimitoitettu runko liiketiloineen mahdollistaa julkisivujen tasaisen rytmin. Tasakaton raskas muotokieli on ajalleen ominainen ja luo rakennukseen voimakkaan horisontaalilinjan.

Rakennuksen materiaali- ja värivalinnat, kuten valkoiset tiilipinnat yhdistettynä tummiin ikkunankarmeihin ja oviin ovat ajalleen ominaisia ja viittaavat funktionalismin ihanteisiin. Rakennuksessa käytetty väripaletti on 1960-luvulle ominaisesti pelkistetty.

21 Rakennus kuvattuna Ukkohauentien suunnasta. Tämä julkisivu toimii nykyään käytön kannalta rakennuksen pääjulkisivuna. Julkisivu on kuitenkin melko suljettu, ja keskikäytävälle aukeavista liiketiloista vihjaavat vain rakennuksen otsan valomainokset. Kuva syyskuulta 2023.

Rakennusaineet ja -tekniikka

Haukilahden ostoskeskuksen rakennustapa ja -materiaalit ovat tyypilliset rakennusaikansa liikerakennuksille. Rakennus on rakenteiltaan ja talotekniikaltaan pääosin alkuperäisessä kunnossa. Taloteknisiä järjestelmiä on uusittu osin tilakohtaisesti vuokralaismuutosten yhteydessä.

Rakennus on perustettu todennäköisesti maanvaraisille teräsbetoni-laatoille, joiden alle ei todennäköisesti ole asennettu lämmöneristyskerrosta. Alapohjalaatan yläpinta on paikoin samassa tasossa rakennusta ympäröivän maapinnan kanssa.

Ulkoseinät ovat tiili-villa-tiili -rakenteiset. Ikkunoiden yläpuolella olevat ulkoseinät ovat puurunkoisia, ja niiden pintarakenteena on sementtikuitulevy.

Vesikatto on tasakattoinen, ja vedeneristeenä on bitumikermikate. Kattovedet poistuvat sisäpuolisten katto-kaivojen kautta. Vesikate on uusittu vuonna 2014. Rakennuksessa on tapahtunut kattovuoto viimeksi vuonna 2018.

Lämmitysverkosto ja -patterit sekä käyttövesi- ja viemäriverkosto ovat pääosin alkuperäisiä. Rakennus on varustettu alunperin koneellisella poistoilmanvaihtojärjestelmällä, jota on osin uusittu ja täydennetty vuokralaismuutosten yhteydessä.

22 Kellarikerroksessa sijaitsevan teknisen tilan laitteistosta. Kuva syyskuulta 2023.

Toteutumattomia suunnitelmia

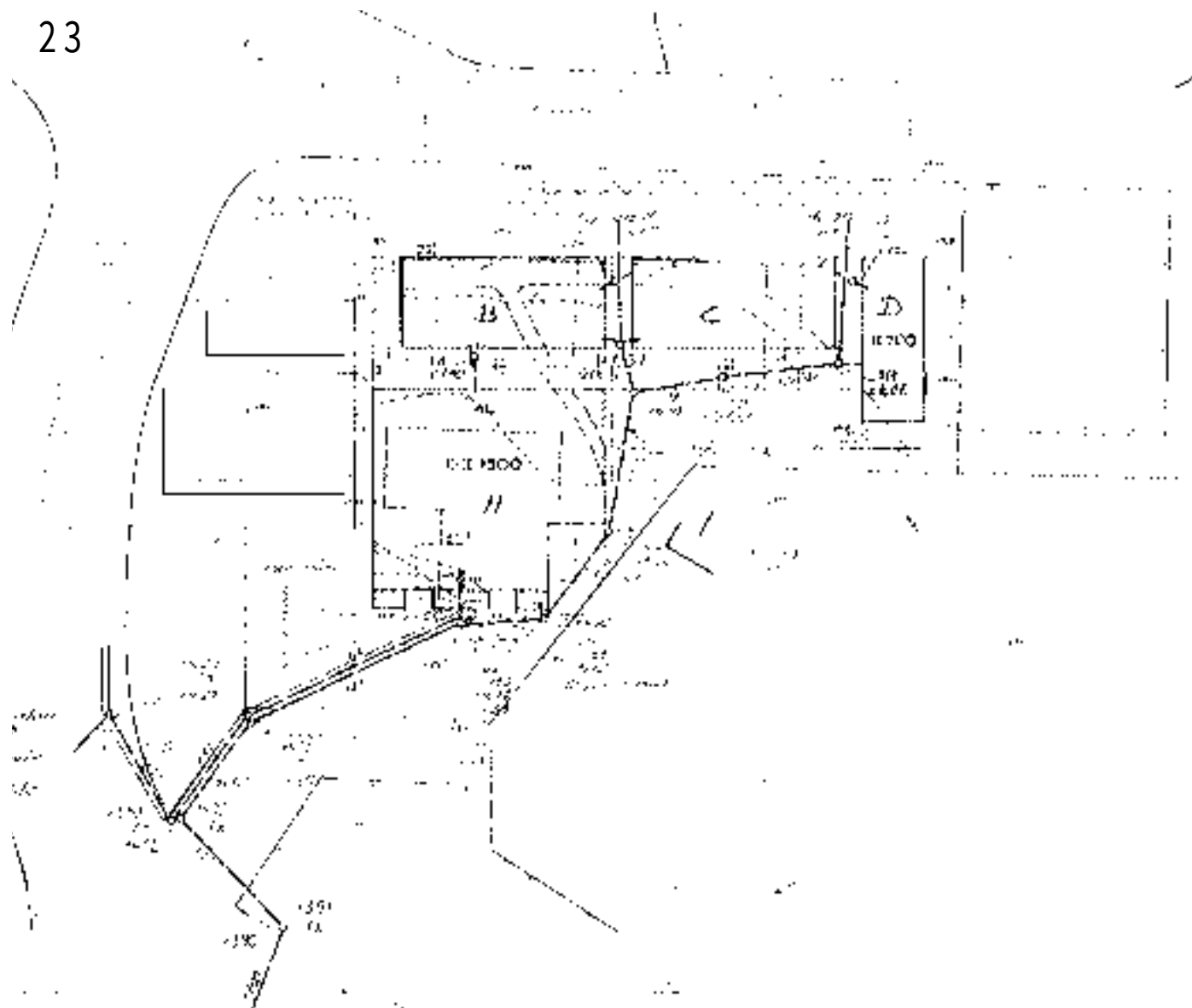
Ostoskeskuksen valmistumisen jälkeen vuoden 1964 kaavaluonnoksessa ostoskeskuksen kylkeen kaavailtiin Haukilahden metroasemaa. Rata olisi tullut suunnitelmien mukaan Tapiolasta ja ylittänyt Länsiväylän nykyisen Ahventien kohdalla. Asemaa suunniteltiin Haukilahdenkadun ja Hauenkalliontien risteykseen, mistä metro olisi jatkanut Hauenkalliontietä seuraten kohti Matinkylää. Suunnitelma ei kuitenkaan toteutunut.¹⁴

Vuonna 1966 ostoskeskuksesta on tehty laajennussuunnitelma. Laajennussuunnitelmasta ainoastaan LVI-piirustukset ovat säilyneet. LVI-piirustuksen pohjalta käytetty asemapiirros on arkkitehti Erkki Karvosen allekirjoittama. Ei ole tiedossa, miksi laajennussuunnitelmaa ei toteutettu. Todennäköisesti laajennussuunnitelma kuitenkin kytkeytyy olennaisesti vuoden 1964 asemakaavaluonnokseen, joka jäi hyllylle 1960-luvulla puhuttaneen *Smith-Polvisen moottoritie-suunnitelman* vuoksi. Suunnitelmassa Jorvintien eteläpuolelle oltaisiin sijoitettu Haukilahden ja Westendin rinnakkaismoottoritie, joka olisi kulkenut siltää pitkin Haukilahden ostoskeskuksen yli. Suunnitelma oli vaatinut ostoskeskuksen purkamista.¹⁵

¹⁴ Juutilainen 2006, 35–42.

¹⁵ IS 3.8.1967; HS 22.3.2021.

23 Ote vuodelle 1966 kirjatusta LVI-suunnitelmasta, jonka pohjalla on arkkitehti Erkki Karvosen laatima asemapiirros. Ostoskeskuksen takapuolelle on suunniteltu neljän rakennuksen laajenuskokonaisuus. Rakennuksen pohjoispuolelle on sijoitettu toteuttamatta jäänyt Ahventie, joka on kirjattu myös vuoden 1964 Haukilahden asemakaavaluonnokseen.

MUUTOSVAIHEET

Kohteeseen on tehty kohtalaisen vähän muutoksia. Tätä on tukenut alkuperäisten käyttötarkoitusten laaja säilyminen.

Ulkoasu

Kiinteistön elinkaaren aikana rakennuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä julkisivumuutoksia. Rakennuksen liikkeet sekä yrittäjät ovat vaihtuneet useaan otteeseen, jonka vuoksi myymälätiloja on yhdistelty, ja julkisivuihin tullut pieniä muutoksia. Lounaan julkisivulle on lisäksi lisätty kaksi käyntiovea.

Sisätilat

Sisätilat ovat säilyneet vaihtelevan liiketoiminnan käytössä. Suuria muutoksia ei ole tehty. Muutamia liiketiloja on yhdistetty, ja toisaalta kevyitä väliseiniä muutettu, ja WC- ja sosiaali-tiloja päivitetty. Pääasiassa sisätilojen tilallisuus ja rakennusajan suunnitteluperiaatteet ovat hyvin nähtävillä.

Käyttötarkoituksia on muutettu muutamaan otteeseen. Rakennuksessa on toiminut muun muassa kuntosali, ravintoloita sekä isännöitsijätoimisto.

Rakennusluvan alaiset muutokset

Seuraavassa listauksessa on määritelty kaikki rakennusluvan alaiset muutokset, jotka ovat olleet saatavilla Espoon kaupungin käyttämästä sähköisestä asiointipalvelusta ARSKA.

Muutos, lupatunnus 49-1966-623-C

Suuremman rakennusosan reunassa sijaitsevaan myymälätilaan lisätty viereinen baari.

Rakennuslupa	ei tiedossa
Rakennuttaja	Kesko Oy
Suunnittelija	ei tiedossa

Laajennus, lupatunnus 49-1972-267-B

Suuremman rakennusosan taakse sijoitettu laatikkovarasto-katos. Piirustukset päivätty 23.2.1972.

Rakennuslupa	ei tiedossa
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Ostoskeskus
Suunnittelija	Reino Österman, Tukkukauppojen Oy

Muutos, lupatunnus 49-1976-814-C

Suuremmassa rakennusosassa kapea myymälätila yhdistetty viereiseen suureen myymälätilaan. Piirustukset päivätty 30.8.1976.

Rakennuslupa	ei tiedossa
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Ostoskeskus
Suunnittelija	P. Rönqvist

Muutos, lupatunnus 49-1976-814-C

Suuremmassa rakennusosassa kapea myymälätila yhdistetty viereiseen suureen myymälätilaan.

Rakennuslupa	ei tiedossa
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Ostoskeskus
Suunnittelija	P. Rönqvist

Laajennus, lupatunnus 49-1977-762-B

Suuremman rakennusosan keskellä olevan myymälätilan taakse rakennettu laatikkovarasto-katos.

Rakennuslupa	22.9.1977
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Ostoskeskus
Suunnittelija	Reino Österman, Tukkukauppojen Oy

Muutos, 49-1983-1955-C

Muutoksia suuremman rakennusosan reunassa olevassa myymälätilassa. Varastotiloja muutettu kylmähuoneiksi sekä henkilötötiloiksi.

Rakennuslupa	8.2.1984
Rakennuttaja	Kiint. Oy Haukilahden Ostoskeskus
Suunnittelija	Reino Österman, Tukkukauppojen Oy

Muutos, 49-1989-1481-C

Pienemmän rakennusosan päädyn myymälätilan käyttötarkoituksen muutos Chick-King -kahvilaksi. Koillisen julkisivulle lisätty ikkuna ja luoteen julkisivulle kaksi käyntiovea rakennuksen taakse. Tilan takaosaan rakennettu WC- ja henkilöstötilat. Tilan etuosaan sijoitettu keittiö.

Rakennuslupa	12.10.1989
Rakennuttaja	Rajatorpan Ostoskeskus Oy
Suunnittelija	Päivi Välikauppi, Suun. tsto. Takaikkuna

Muutos, 49-1993-1347-C

Suuremman rakennusosan reunassa olevaan myymälätilan käyttötarkoituksen muutos toimistohuoneistoksi. Tilaan lisätty konttorihuoneita, keittiö ja henkilöstötiloja.

Rakennuslupa	5.1.1994
Rakennuttaja	Kiinteistö Oy Haukilahden Ostoskeskus
Suunnittelija	Rainer Långsjö

Muutos, lupatunnus 49-2011-2104-C

Suuremman rakennusosan reunassa olevan myymälätilan käyttötarkoituksen muutos kuntosaliksi. Tilan sisäiset väliseinät uusittu. Tilan takaosaan rakennettu puku-huone- ja pesutilat sekä infrapunas sauna.

Rakennuslupa 15.12.2011
Rakennuttaja HUR, Livia-Kuntosali
Suunnittelija Timo Suutari,
Messua

Muutos, lupatunnus 49-2015-243-C

Suuremman rakennusosan keskellä sijaitseva myymälätila muutetaan Kotipizza-ravintolaksi. Kaikki myymälän sisäiset väliseinät uusia. Tilaan lisätty, keittiötilat, WC-tilojen sijainteja muutettu.

Rakennuslupa 1.4.2015
Rakennuttaja Kotipizza Haukilahti
Suunnittelija Johanna Lappalainen,
ARKCons Oy

NYKYTILA

SAATSI ARKKITEHDIT
HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

24 Kohderakennus syyskuussa 2023.

ULKOASU

Rakennus on rakenteiltaan ja talotekniikaltaan pääosin alkuperäisessä kunnossa. Taloteknisiä järjestelmiä on uusittu osin tilakohtaisesti vuokralaismuutosten yhteydessä. Osa ovista ja ikkunoista ovat alkuperäisiä. Rakenteelliset ratkaisut ovat rakentamisajankohdalle tyypillisiä.

Julkisivut

Julkisivujen muutokset ovat tapahtuneet lähtökohtaisesti liiketilojen yhdistämisen yhteydessä, jolloin ylimääräisiä oviaukkoja on poistettu ja korvattu ikkunalla. Julkisivujen valomainokset eivät ole alkuperäisiä. Rakennuksen katto on uusittu vuonna 2014. Lisäksi vuonna 2018 tapahtuneen kattovahingon yhteydessä katetta on korjattu. Samalla myös katolla sijaitsevat kupuikkunat uusittiin.

Alkuperäisiä valomainoksia ei ole säästynyt. Nykyiset, tummapohjaiset valomainokset peittävät alkuperäisiä kirjainmainoksia enemmän vaaleaa räystääsotsaa. Lisäksi lounaan julkisivulle on lisätty tumma mainosteline.

Tiilijulkisivujen rappauspinta on hiekkapuhallettu ja maalattu vuonna 2007. Kunnostustyön yhteydessä korjattiin myös rikkoutuneita räystääslevyjä.

25 Kohderakennus syyskuussa 2023 kuvattuna pohjoisesta.

26 Kohderakennus syyskuussa 2023 kuvattuna Haukilahdenkadun toiselta puolelta.

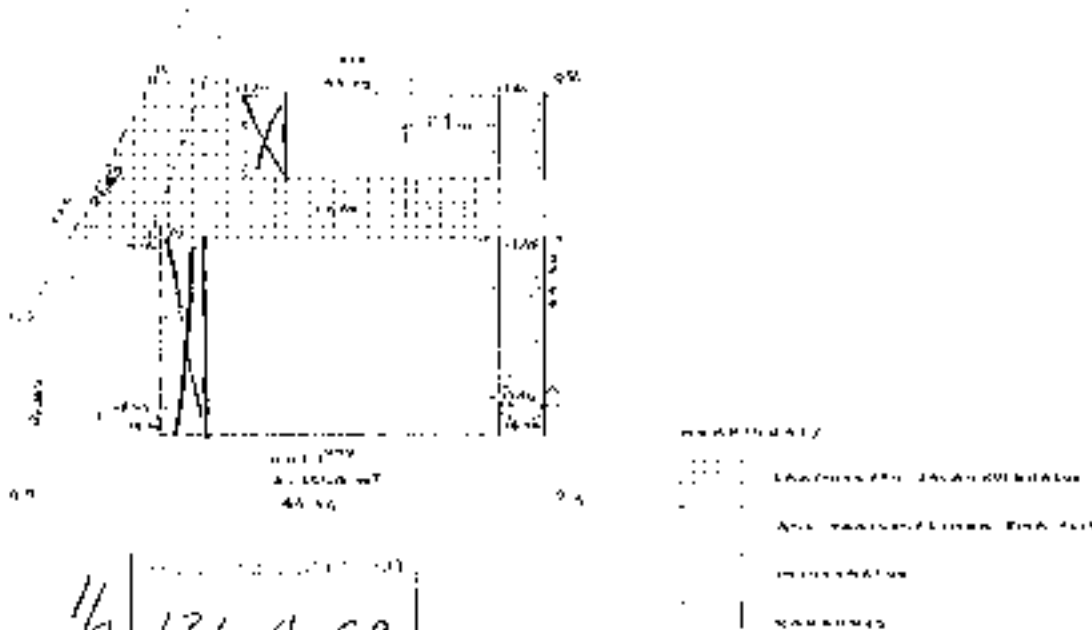
Piha

Pihan järjestelyissä ei ole tapahtunut muutoksia. Sen sijaan ympäröivän katuverkoston muutoksien takia alkuperäinen pihajärjestely on heikentynyt. Kohderakennuksen valmistuessa rakennuksen koillis- ja kaakkoisjulkisivujen puolella on ollut metsää. Autolla saapuneet asiakkaat ovat pysäköineet rakennuksen lounaissivulle.

Ukkohautientien ja viereisen vuonna 1990 valmistuneen Länsiviitan kauppakeskuksen myötä rakennuksen käyttäjät ovat pääsääntöisesti saapuneet kohderakennukselle koillisesta.

28

27 Kohderakennus valokuvattuna 1960-luvulla. Autot on pysäköity rakennuksen edustalle, syvennyksen tuntumaan. Suuremman rakennusosan räystäösotsassa on Kansallispain-
kin valomainos. Kuvaaja tuntematon.
Espoon kaupunginmuseo.

28 Ote vuoden 1962 asemapiirroksesta. Rakennuksen edustalle on suunniteltu laatoitettu jalankulkualue sekä istutuksia. Piirustus ei mittakaavassa.

29 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 1966. 1:2000.
Ostoskeskuksen luoteis-, koillis- ja kaakkoispuolta suojaa
metsävyöhyke. Valmistuessa ostoskeskuksen pääjulkisivuna
on toiminut lounaisjulkisivu.
Maanmittauslaitos.

30 Ortoilmakuva Haukilahdesta vuodelta 2023. 1:2000.
Ympäröivä rakentaminen on vaikuttanut merkittävästi
rakennusta ympäröivään kaupunkitilaan.
Maanmittauslaitos.

31 Pub Jaarlin liiketilaan on lisätty muun muassa ikkuna sekä kaksi kulkuovea 1990-luvulla. Kuva syyskuulta 2023.

32 Pub Jaarlin takana on ulkoterassi, joka rajautuu roskakatokseen. Kuva syyskuulta 2023.

33 Rakennuksen takana sijaitsee 2010-luvulla rakennettu roskakatos. Roskakatos sijaitsi aikaisemmin rakennuksen seinän vierustalla. Kuva syyskuulta 2023.

34 Rakennuksen itäkulmalta on käynti kellaritiloihin. Kuva syyskuulta 2023.

35 Rakennuksen sokkeli on laudoitettu 2010-luvulla. Kuva syyskuulta 2023.

36 Haukilahden ostoskeskuksen kylkeen valmistui vuonna 1990 niin ikään arkkitehti Jaakko Laapotin suunnittelema kauppakeskus Länsiviitta. Rakennus on huomattavasti vanhempaa kauppakeskusta suurempi. Kuva syyskuulta 2023.

37 Kauppakeskusrakennusten välille on sijoitettu huolto-reitti. Kuva syyskuulta 2023.

38 Vanhan ostoskeskuksen lastauslaituria on muutettu useaan otteeseen. Tällä hetkellä se vastaa kohtuullisesti alkuperäistä, tosin oviaukion sijaintia on muutettu. Kuva syyskuulta 2023.

39 Länsiviitan kauppakeskuksen huolto tapahtuu rakennuksen länsikulmasta vanhan ostoskeskuksen vierestä. Kuva syyskuulta 2023.

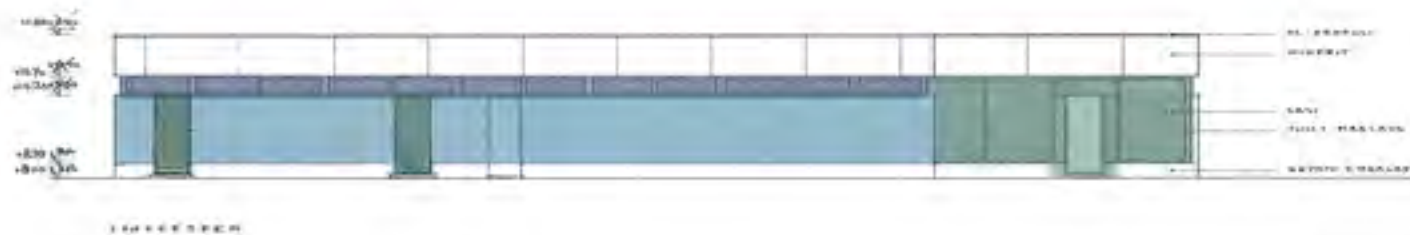
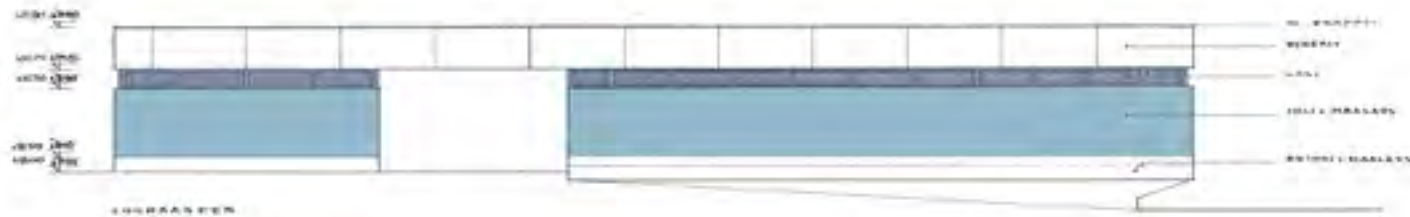
40 Ostoskeskuksen keskikäytävän julkisivuissa on tapahtunut vaihtelevasti muutoksia. Ikkunoita sekä ovia on uusittu liiketilakohtaisesti. Kuva syyskuulta 2023.

41 Monet ostoskeskuksen liiketiloista ovat yhä käytössä. Kuva syyskuulta 2023.

42 Entisessä Kansallis-Osake-Pankin tiloissa on toiminut viimeksi naisille suunnattu kuntosali. Julkisivun ikkunat sekä käynti ovet on uusittu 1990-luvulla. Kuva syyskuulta 2023.

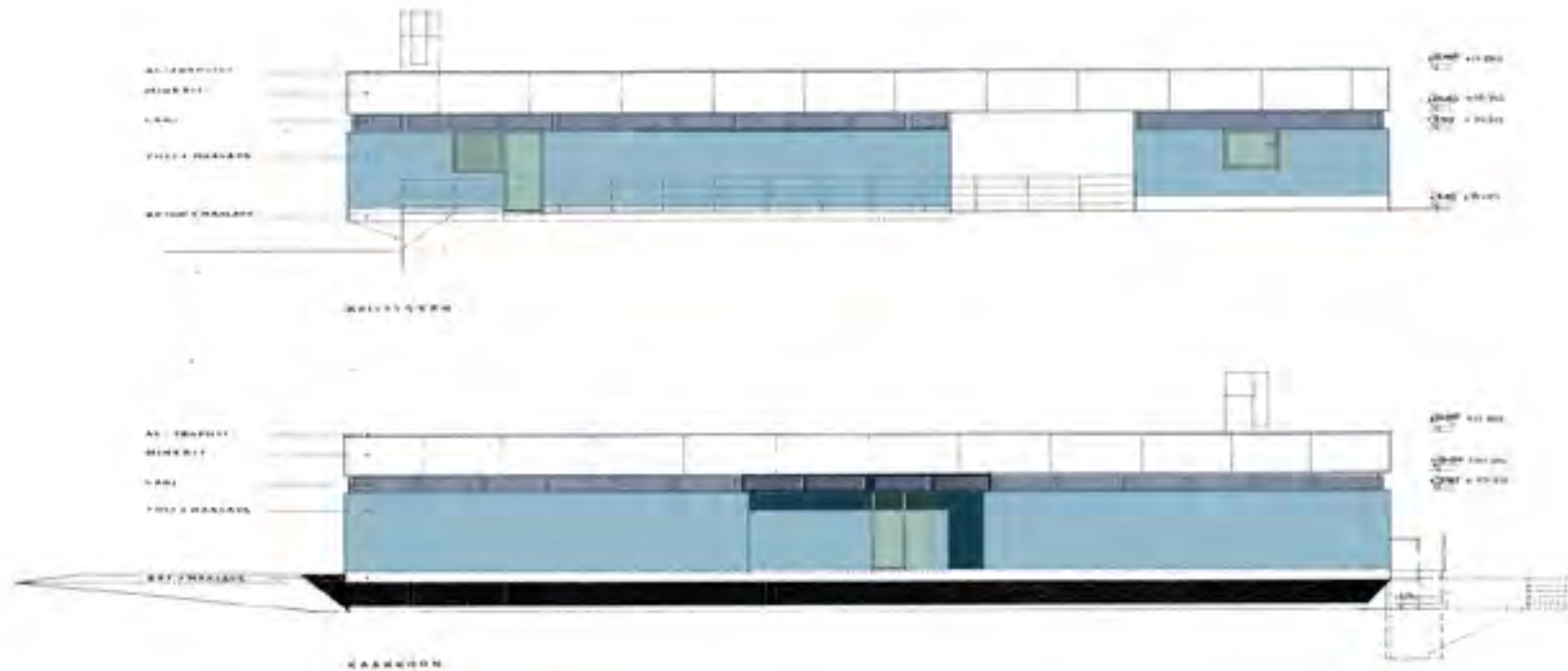
6/7
RAKENNUSLUKUNUMERO
C-842-62

1960–1969		2000–2009	
1970–1979		2010–2019	
1980–1989		2020–	
1990–1999		Tuntematon	

43 Julkisivut lounaaseen ja luoteeseen.

Kerrostuneisuuskaavio. 1:200.

Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

1960–1969		2000–2009	
1970–1979		2010–2019	
1980–1989		2020–	
1990–1999		Tuntematon	

44 Julkisivut koilliseen ja kaakkoon.

Kerrostuneisuuskaavio. 1:200.

Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

SISÄTILAT

Liikehuoneistojen käyttäjät ovat vaihtuneet useaan kertaan, ja käyttäjämuutoksien yhteydessä pintarakenteita on uusittu. Liiketiloihin on yhdistelty useaan otteeseen. Sisätiloissa alkuperäisen arkkitehtuurin viitteitä ovat liiketiloja jakavat vaaleat tiiliväliseinät sekä tuulikaapit. Muita alkuperäisiä pintamateriaaleja ei ole nähtävillä.

Kohdekäynnin yhteydessä vierailtiin entisen kauneushoitolan tiloissa sekä rakennuksen kellarissa.

Toimistohuoneisto

Suuremman rakennusosan päädyssä sijaitseva toimistohuoneisto on muutettu myymälätilasta toimistokäyttöön 1990-luvulla. Nykyään tilassa toimii Etelä-Espoon Huolto Oy.

Ravintola

Suuremman rakennusosan keskellä sijaitseva myymälätila muutettiin Kotipizzan ravintolaksi vuonna 2014. Muutoksen yhteydessä liiketilaan lisättiin WC-tiloja sekä keittiö. Muutostyön yhteydessä myös sähköt ja valaisimet uusittiin.

Nykyään tila on tyhjillään. Liiketilassa tapahtui kattovuoto vuonna 2018.

45 Parturiliikkeen ulko-ovi sekä ikkunat ovat alkuperäiset.
Kuva syyskuulta 2023.

Kauneushoitola

Suuremman rakennusosan keskellä sijaitseva kauneushoitolan liiketila on lohkottu suuremmasta myymälätilasta. Suurin osa kauneushoitolan pintamateriaaleista on uusittu arviolta 2000-luvulla. Tuolloin on todennäköisesti toteutettu nykyinen huonejako sekä uusittu WC-tila nykyiseen asuunsa.

Liiketiloja jakava tiiliväliseinä on alkuperäinen, samoin sisäänkäynnin tuulikaappi. Liiketilän takaikkunat on uusittu. Tila on nykyään tyhjillään.

Kuntosali

Suuremman rakennusosan päädyssä sijaitseva liiketila on muutettu myymälätilasta kuntosaliksi 2010-luvulla. Muutostyön yhteydessä liiketilän takaosaan on rakennettu pukuhuone- sekä pesutilat. Tilassa toimii kuntosali Livia Club.

Liiketiloja jakava tiiliväliseinä on alkuperäinen, samoin sisäänkäynnin tuulikaappi. Muut pintamateriaalit sekä muun muassa valaisimet ja ryhmäjohtot on uusittu vuonna 2012.

46 Entisen kauneushoitolan sisäänkäynti. Kuva syyskuulta 2023.

47 Kauneushoitolan takahuoneessa sijaitsee WC-tila sekä pieni keittiö. WC-tila sekä pintamateriaalit ajoittuvat 2000-luvulle. Kuva syyskuulta 2023.

Anniskeluravintola

Pienemmän rakennusosan päädyssä sijaitseva liiketila on muutettu myymälätilasta baariksi 1980-luvulla. Nykyisin tiloissa toimii Pub Jaarli. Anniskeluravintolalla on takapihallaan ulkoterassi.

Alkuperäiset tuulikaapit on poistettu liiketilasta.

Parturiliike

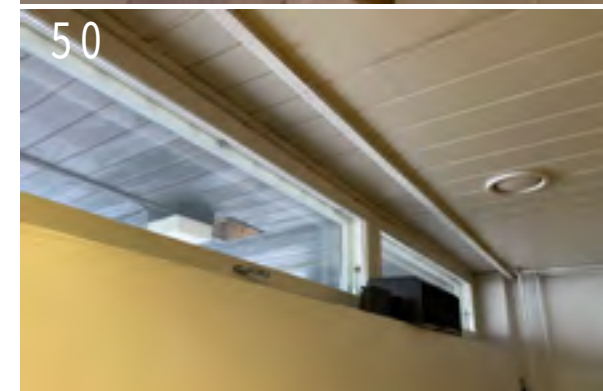
Pienemmän rakennusosan toisessa päädyssä sijaitsee parturiliike Pro Barber & Salon. Kyseinen yrittäjä on aloittanut liiketiloissa vuonna 2020.

48 Kauneushoitolan seinällä olevassa sähkötaulussa on vuoden 1966 sähkömittari. Kuva syyskuulta 2023.

49 Kauneushoitolan takahuoneessa sijaitsee WC-tila sekä pieni keittiö. WC-tila sekä pintamateriaalit ajoittuvat 2000-luvulle. Kuva syyskuulta 2023.

50 Yläikkunat on uusittu. Kuva syyskuulta 2023.

Kellari

Rakennuksen kellaritiloissa sijaitsevat rakennuksen tekniset tilat. Kellari on pääosin alkuperäistä vastaavassa kunnossa. Alkuperäisiä pintamateriaaleja ovat muun muassa lautamuottivalettu betonikatto sekä seinien rappaukset. Kellarin seinissä on viitteitä kosteusvaurioista.

Kellarissa sijaitsee muun muassa alkuperäisiä ovia ja sähkölaitteita. T8-loisteputki- ja hehkulamppuvalaisimet ovat ikääntyneitä ja välttävissä kunnossa.

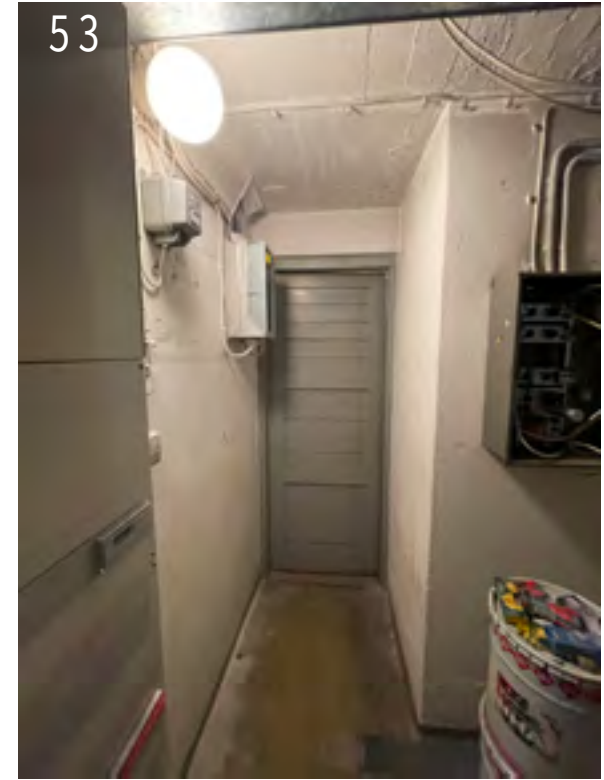

51 Käynti kellaritiloihin. Kuva syyskuulta 2023.

52 Kellarissa sijaitsevat rakennuksen tekniset tilat. Kuvasa sähköpääkeskus. Kuva syyskuulta 2023.

53 Teknisten tilojen valaisin- ja muut sähkölaitteet ovat vanhentuneita. Kuva syyskuulta 2023.

54 Kellarin teknisissä tiloissa sijaitsee rakennuksen lämmönjakokeskus. Seinissä on huomattavissa kosteusvaurioita. Kuva syyskuulta 2023.

55 Pohjapiirros, 1. kerros. Kerrostuneisuuskaavio. 1:200.
Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään valmistunut.

KAUPUNKIKUVA

Kauppakeskus Länsiviitta (1990)

Vuonna 1990 Haukilahden ostoskeskuksen viereen on valmistunut niin ikään Jaakko Laapotin suunnittelema kauppakeskus Länsiviitta.

Uusi kauppakeskus on kooltaan merkittävästi Haukilahden ostoskeskusta suurempi. Vanhan ostoskeskuksen tapaan Haukilahdenkadun varteen sommiteltu rakennus noudattaa pitkänomaisessa muodossaan Haukilahdenkadun kaarretta. Se on kuitenkin vanhaa ostoskeskusta korkeampi, ja siten jättää sen varjoonsa. Kauppakeskus muotoutuu Haukilahdenkadun suuntaan aukeavan ulkotilan ympärille. Keskellä rakennusta sijaitsee puolikaaren muotoinen keskusaukio. Länsiviitassa ei ole yleistä sisätilaa tai sisäkauppakäytävää.

Länsiviitan kauppakeskuksen julkisivu on 1980- ja 1990-luvun postmodernismille ominaisesti laatoitettu, ja siinä on uusfunktionalismille tyypillinen vaalea ja arkkitehtuuriltaan niukka ulkohahmo. Rakennus käy vuoropuhelua funktionalismin ihanteita noudattavan Haukilahden ostoskeskuksen kanssa julkisivusommittelullaan.

56 Kauppakeskus Länsiviitan pääjulkisivu kuvattuna Haukilahdentien suunnasta vuonna 2014.
Markus Säynevirta.

57 Kauppakeskus Länsiviitan takapuoli kuvattuna Ukko-hautentien suunnasta vuonna 2023.

JOHTOPÄÄTÖKSET

SAATSI ARKKITEHDIT
HAUKILAHDEN OSTOSKESKUS | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

58 Kohderakennus valokuvattuna 1960-luvulla. Kuvaaja tuntematon. Espoon kaupungin museo.

ERITYISPIIRTEET

Maisema ja kaupunkikuva

Haukilahden ostoskeskus sijaitsee Haukilahden kaupunginosassa Espoossa. Lähimaisemaa määrittää vuonna 1965 Espoon kauppalan vahvistama ja arkkitehti Risto Sammalkorven laatima Olarin alueen rakennuskaavaluonnos. Rakennuskaava jäi sisäasiainministeriössä vahvistamatta Haukilahdenkadun tulevaisuuteen liittyvien seikkojen vuoksi, ja Haukilahden ensimmäinen, arkkitehti Olavi Murron laatima asemakaava vahvistettiin vasta vuonna 1974. 1970-lukuun mennessä Haukilahtea oli rakennettu pitkälle Sammalkorven kaavaluonnoksen ohjaamana.

Risto Sammalkorven rakennuskaavaluonnos on asettanut kohderakennuksen länsipuolella sijaitsevat 1960-luvulla valmistuneet kolmekerroksiset lamellitalot kallioiseen maastoon maastonmuotoja noudattaen. Suunnitteluajankohdalleen ominaisesti asuintalot on sommiteltu modernististen ihanteiden mukaisesti avokortteleiksi tehden kaupunkikuvasta ilmavan ja väljän. Rakennusten rajaamalla alueilla vuorottelevat luonnontilaiset viheralueet sekä maastosta nouseva peruskallio. Kaupunkikuvassa luonnontilaiset viheralueet ovat hallitsevassa asemassa.

Ympäröivä rakennuskanta on ajallisesti ja arkkitehtonisesti kerrostunutta. Kauppakeskuksen välitöntä lähiympäristöä määrittää voimakkaasti vuonna 1990 valmistunut niin ikään Jaakko Laapotin suunnittelema Kauppakeskus Länsiviitta sekä Ukkohauentien varteen

rakennetut vuosina 1991 ja 2019 valmistuneet kerrostalokokonaisuudet.

Ukkohauentien itäpuolen rakentaminen sekä uusi kaupakeskusrakennus ympäröivät vanhaa, muuta rakennuskantaa matalampaa ostoskeskusta kolmesta ilmansuunnasta. Ostoskeskus sijaitsee selvästi Haukilahdenkadun katulinjaa alempana. Rakennukseen on alun perin saavutettu Haukilahdenkadun suunnasta autoilla ja kävellen. Rakennuksen edustalla on sijainnut pieni aukio, joka nykyisin on jäänyt korotetun katulinjan alle. Alkuperäinen arkkitehtoninen jäsentely on heikentynyt merkittävästi katutilan muutosten myötä. Nykyisin rakennusta lähestytään autoilla ja kävellen Ukkohauentietä pitkin. Tämä puoli on alun perin ollut rakennuksen takajulkisivu.

Rakennustyyppi ja arkkitehtuuri

Rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan sodanjälkeistä modernismia sekä Jaakko Laapotin tyylille ominaista linjakasta rationalismia. Kohderakennuksen pelkistetty arkkitehtuuri, tasakatto, vaaleat julkisivut sekä myymälöiden suuret ikkunapinnat heijastavat myöhäisfunktionalismin ihanteita. Tasajakoinen ja toistuva moduulimitoitettu runko julkisivuineen ilmaisee tehokasta rakenneratkaisua ja siten rakennuksen palvelualtista luonnetta ja käyttötapaa.

Kahdesta tasakattoisesta rakennusosasta koostuva pieni ostoskeskus on ulospäin sulkeutunut. Rakennuksen umpinaisia julkisivuja kiertää seinän yläosassa kapea ikkunanauha. Ikkunanauhan yläpuolella kulkeva leveä, valkoinen räystäsotsa toimii mainoskylteille varattuna otepintana. Räystäsotsa luo rakennukselle voimakkaan horisontaalisen ilmeen. Suurin ikkunoin varustetut liiketilat avautuvat rakennusten väliin jäävälle ulkokäytävälle muodostaen keskikäytävälle galleriamaisen tilan. Rakennuksen linjakas ulkomuoto seuraa rakennusajalle tyypillistä estetiikkaa.

Vuonna 1962 valmistunut ostoskeskus asettuu ostoskeskusrakentamisen ensivuosille. Vuosikymmenelle tultaessa rakennustypologia on ollut verrattain tuore Suomessa, eikä ostoskeskusrakentamisessa ole ehtinyt tapahtua suuria kehityslinjoja. Luukkisen ja Santasalon ostoskeskusluokittelun (1990) mukaan rakennus noudattaa suorakaidemallia, tosin tyypillisestä suorakaidemallista poiketen rakennus aukeaa vain sisäkäytävälle. Tämä johtuu todennäköisesti rakennuksen pienestä

koosta. Kyseistä ostoskeskusmassoitteita kutsutaan myös amerikkalaiseksi Mall-tyypin tilajaoksi, jossa kahdeksi jaettu rakennus tarjoaa kaksinkertaisen määrän asiakasjulkisivua.

Kohderakennuksen värit on ajalleen ominaisesti valkoinen tummanharmain aksentein. Ulkoseinissä yhdistyvät tummanharmaat teräsikkunat, valkoiseksi maalattu tiili ja leveässä räystäsotsassa käytetty Minerit-levy. Ulkoseinät ovat tiili-villa-tiili -rakenteiset. Ikkunoiden yläpuolella olevat ulkoseinät ovat puurunkoisia. Vesikatto on tasakattoinen, ja vedeneristeenä on bitumikermikate. Katolle on sijoitettu kupukattoikkunoita. Ostoskeskuksen rakennustapa ja -materiaalit ovat tyypilliset rakennusaikansa liikerakennuksille.

Ostoskeskuksessa on yhteensä kuusi liiketilaa. Palvelevat tilat sijaitsevat lähellä ikkunaseinämää ja huolto- sekä sosiaalitilat liiketilojen perällä, lähellä rakennuksen ulkoseiniä. Liiketilojen takaosat saavat valoa ulkojulkisivun yläikkunoista. Rakennuksen itäkulmassa on lisäksi osittainen kellaritila, jossa sijaitsee rakennuksen tekniset tilat.

Sisätilan moduulimittainen jäsentely tukee tilojen muunneltavuutta. Liiketiloihin käydään sisään lasiseinän lasiovista, ja tarvittaessa käytöstä poistettuja sisäänkäyntejä on mahdollista luontevasti häivyttää heikentämättä harkittua julkisivuarkkitehtuuria. Rakennuksen yksikeroksisuus lisää sen muuntojoustavuutta.

Rakennus on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan. Ostoskeskusta on korjattu alkuperäinen arkkitehtuuri huomioon ottaen. Julkisivujen muutokset ovat tapahtuneet lähtökohtaisesti liiketilojen yhdistämisen yhteydessä, jolloin ylimääräisiä oviaukkoja on poistettu ja korvattu ikkunalla. Muutoksia sisätilojen jäsentelyssä on tehty kevyillä väliseinillä vaihtelevassa laajuudessa. Alkuperäisiä valomainoksia ei ole säästynyt. Nykyiset, tummapohjaiset valomainokset peittävät alkuperäisiä kirjainmainoksia enemmän vaaleaa räystäsotsaa. Lisäksi lounaan julkisivulle on lisätty tumma mainosteline.

Historiallisuus

Haukilahden ostoskeskus on vuonna 1962 valmistunut, Jaakko Laapotin suunnittelema ostoskeskusrakennus. Rakennus on Haukilahden ensimmäinen liikekeskus. Ostoskeskuksessa toimi alkuaikoina Kansallis-Osake-Pankin konttori, Haukilahden valinta, tekstiililiike, kirjakauppa sekä Kampaamo Elle.

1960–1980-luvut ovat olleet Espoossa erittäin vilkasta lähiöiden ostoskeskusten rakennusaikaa. Haukilahden maankäyttö tehostui merkittävästi 1960-luvulla, vaikkakin vielä 1970-luvulla ostoskeskuksen länsipuoli oli peltoaluetta. Kohderakennus ilmentää yhteiskunnan modernisaatiota osana kaupungistumista ja kaupallisten palveluiden suunnitelmallista ohjaamista uusilla asuinalueilla. Rakennus liittyy olennaisesti Suur-Tapiolan alueella 1960-luvulla alkaneeseen lähiökaavoituksen ja -rakentamisen aikaan.

Haukilahden ostoskeskus on toiminut liikerakennuksena valmistumisestaan lähtien. Sen merkityksenä on ollut tuottaa lähipalveluita ympäristöönsä. Pitkäaikainen, jatkuva käyttö lienee sitoneen rakennuksen paikallisten kollektiiviseen muistiin.

ARVOTUS

Harvinaisuus

Rakennus ei ole harvinainen.

Vastaavan kaltaisia rakennuksia on säilynyt useita Espoon alueella.

Tyypillisuus

Rakennus on historiallisesti tyypillinen alueelleen.

Haukilahden ostoskeskus on tyypillinen asumalähiön ostoskeskus. Ostoskeskus on rakennettu Haukilahden voimakkaimman rakennusvaiheen yhteydessä 1960-luvulla.

Edustavuus

Rakennus ei ole edustava esimerkki.

Rakennus on aikoinaan sovitettu edustavasti ympäröivään maastonsa. Katutilassa tapahtuneiden muutosten takia rakennuksen yhteys ympäristöönsä on merkittävästi heikentynyt, ja käytöllinen pääjulkisivu muuttunut.

Alkuperäisyys

Rakennuksella on alkuperäisyysarvoa.

Rakennuksessa ei ole toteutettu arkkitehtuuria heikentäviä muutostöitä, ja se on materiaaleiltaan monin paikoin alkuperäisessä kunnossa.

Rakennus noudattaa yhä alkuperäistä käyttötarkoitustaan liikerakennuksena. Alkuperäistä käyttötarkoitusta on täydennetty myöhemmin uusilla käyttötarkoituksilla, kuten kuntosalitoiminnalla, jotka istuvat luontevasti lähiön palvelukeskukseen.

Historiallinen todistusvoimaisuus

Rakennuksella on historiallista todistusvoimaisuutta.

Kohteella on merkitystä historiallisten ilmiöiden todisteena. Rakennus ympäröivän lähiön kanssa kertoo 1960-luvun lähiön rakentamistavasta sekä arkkitehtuuri-ihanteista selväpiirteisesti.

Historiallinen kerroksisuus

Rakennuksella ei ole historiallista kerroksisuutta.

Rakennukselle ei ole kertynyt merkittäviä historiallisia kerrostumia.

LÄHTEET

Digitaaliarkistot

Arkkitehtuurimuseo
Espoon kaupunginmuseo

Kirjallisuus

Juutilainen, Seppo. 2006. Nykymuotoinen Haukilahti syntyy ja kasvaa. Teoksessa *Haukilahti – Gäddvik*. Toim. Seppo Juutilainen, Markku Melkko, Heikki Miettinen.

Laapotti, Jaakko. 2006. Haukilahden suunnittelu ja rakentaminen 1960-luvulla. Teoksessa *Haukilahti – Gäddvik*. Toim. Seppo Juutilainen, Markku Melkko, Heikki Miettinen.

Luukinen, Ari & Santasalo, Tuomas. 1990. *Vanhojen ostoskeskusten kaupallinen kehittäminen*. Helsinki.

Tarjanne, Hilla. 2006. Yhteenveto maankäytön ja rakentamisen historiasta. Teoksessa *Haukilahti – Gäddvik*. Toim. Seppo Juutilainen, Markku Melkko, Heikki Miettinen.

Raportit ja selvitykset

Ramboll. 2020. Haukilahden ostoskeskuksen korjattavuuden arviointi. Ramboll Finland Oy.

Espoon kaupunki. 2021. Espoon ostoskeskusten inventointi. Ramboll Finland Oy. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisuja 2021.

Espoon kaupunkisuunnittelukeskus. 2017. Tapiolan suuralueen ostoskeskukset.

Laitinen, Karitta & Huuhka, Eija. 2012. Espoon ostoskeskukset. Aalto-yliopiston julkaisusarja Aalto-TT 15/2012.

Ruuskanen, Pasi; Koistinen, Vesa; Vänni, Seppo. 2017. Kuntokatselmusraportti. Kiinteistö Oy Haukilahden Ostoskeskus. Ramboll Finland Oy.

Uudenmaan liitto. 2022. Missä maat on mainioimmat. Uudenmaan kulttuuriympäristöt. Uudenmaan liiton julkaisuja E 245 - 2022.

Vilja, Jyri & Kela, Riitta. 2023. Kaupunginmuseon mielihäpe Haukilahden keskustan asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Espoon kaupunginmuseo.

Lehtiartikkelit

Ilta-Sanomat 3.8.1967: "Espoo taistelee uutta tietä vastaan viimeiseen saakka"

Helsingin Sanomat 27.11.2017: "Muistokirjoitus: Jaakko Laapotti 1931–2017"

Helsingin Sanomat 22.3.2021: "Tämä holtiton suunnitelma oli toteutua: Espooseen suunniteltiin 40 metriä leveää autotietä, joko olisi repinyt Westendin ja Haukilahden kahtia"

Internet

Espoon karttapalvelu
<https://kartat.espoo.fi/>